

וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון – שם משמואל לשבת חיי שרה**ספר בראשית פרק כג**

(ז) ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני חת :

(ח) וידבר אתם לאמר אם יש את נפשכם לקבר את מלפני שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר :

(ט) ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדהו בכסף מלא ויתנה לי בתוככם לאחזת קבר :

(י) ועפרון ישב בתוך בני חת ויען עפרון החתי את אברהם באזני בני חת לכל באי שער עירו לאמר :

(יא) לא אדני שמעני השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה לעיני בני עמי נתתיה לך קבר מתד :

(יב) וישתחו אברהם לפני עם הארץ :

(יג) וידבר אל עפרון באזני עם הארץ לאמר אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני ואקברה את מתי שמה :

(יד) ויען עפרון את אברהם לאמר לו :

(טו) אדני שמעני ארץ ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה הוא ואת מתד קבר :

(טז) וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף אשר דבר באזני בני חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר :

(יז) ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב :

שם משמואל חיי שרה - שנת תר"פ

במדרש רבה (נח, ז) נבקה להון איש רע זה עפרון שהכניס עין רעה בממונו של צדיק, ולא ידע כי חסר יבאנו שחסרתו התורה וא"י. הדא הוא דכתיב וישקל אברהם לעפרון עפרון כתיב חסר וא"י.¹

נראה לפרש דהנה בוזה הקדוש דכמה דישראל לא הוה אפשר לזכות במעלתם אלא אחר המירוק של גלות מצרים, כן ארץ ישראל לא זכתה למעלתה אלא אחר המירוק שהיתה כבושה ביד הכנענים. ויש לומר דכן נמי הענין שהיתה מערת המכפלה צריכה להיות כבושה מקודם תחת יד עפרון. והיינו דהנה כל מירוק הוא בידי זה שהוא היפוך לו לגמרי. ועל כן ישראל שהם קדושים וצנועים בטבע היה המירוק שלהם בידי מצרים ערות הארץ אשת הזימה,² וארץ ישראל שענינה השתוקקות לרצון ה' יתברך, שעל זה אמרו ז"ל (ב"ר פ"ה) למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה,³ וכבר דברנו בזה באריכות, היה המירוק שלה בידי הכנענים שהיו שטופים בעבודה זרה יותר מכל האומות, ואין לך הר וגבעה בארץ ישראל שלא עבדו שם האמוריים עבודה זרה. ויש לומר שמטעם זה נקראו כל שבע האומות כנענים מלשון הכנעה שהיו מכניעים את עצמם לעבודה זרה. והן היפוך ארץ ישראל שתשוקתה תחת רשות ה' יתברך, ושעל כן לא נמסרה לשר כידוע,⁴ והן היו להיפוך שהוציאו את עצמם מתחת רשות ה' יתברך והכניעו את עצמם תחת רשות הכוחות החיצונים ועבודה זרה. ומערת המכפלה שענינה להיות

1 **בראשית רבה** נח, ז : א"ר חנינא כל שקלים האמורים בתורה סלעים ובנביאים ליטרין (כ"י כמות נ ע"א ד"ה לטריין: מנין דהוא עשרים וחמשה סלעים) בכתובים קנטרין (כ"י כמות נ ע"א ד"ה קינטריין: מלה סלעים ככל שקל). ר' יודן אמר חוץ משקלי עפרון שהיו קנטרין הדא הוא דכתיב (משלי כח, כב) נבקה להון איש רע עין ולא ידע כי חסר יבאנו - נבקה להון איש רע עין זה עפרון שהכניס עין רע בממונו של צדיק ולא ידע כי חסר יבאנו שחסרתו התורה וא"י. הדא הוא דכתיב וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון (בראשית כג, טז) עפרון כתיב חסר וא"י...
עז יוסף ד"ה שהכניס עין הרע בממונו: שחמד ממנו ליקח אותו לו.
עז יוסף ד"ה שחסרתו התורה וא"י: להיות עולה בנימטריא רע עין, שבזה נחגלה חלונו לדורות או על פי הגודע שאות הוי"ו משם הקדוש הוא מקור הבכיה, ולזה חסרתו התורה וי"ו להורות ע"י נחסר ממנו ג"כ בכתיב ה'.

2 השווה יחזקאל כג, יט-כא : ותרבה את תזונותיה לזכר את ימי נעוריה אשר זנתה בארץ מצרים : ותעגבה על פלגשיהם אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים וזרמתם : ויתפקדי את זמת נעוריה בעשות ממצרים דדיף למען שדי נעוריה :

3 **בראשית רבה** ה, ח : ויקרא אלקים ליבשה ארץ (בראשית א, י) - למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה.

4 **רמב"ן ויקרא** יח, כה ד"ה ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה ותקיא הארץ : ...סוד הדבר בכתוב שאמר (דברים לב ח ט) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים וגוי כי חלק ה' עמו וגוי' והענין כי השם הנכבד ברא הכל ושם כח התחתונים בעליונים ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל ידוע כאשר נודע באצטגנינות וזהו שנאמר (דברים ד יט) אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים כי חלק לכולם מזלות בשמים וגבוהים עליהם מלאכי עליון נתנם להיותם שרים עליהם כענין שכתוב (דניאל י יג) ושר מלכות פרס עומד לנגדי וכתוב (שם פסוק כ) והנה שר יון בא ונקראים מלכים כדכתיב (שם פסוק יג) ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס והנה השם הנכבד הוא אלקי האלקים ואדוני האדונים לכל העולם אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמו לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל בהנחילו אותה לעמו המיוחד שמו זרע אוהביו וזהו שאמר (שמות יט ה) והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ וכתוב (ירמיהו יא ד) והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים לא שתהיו אתם אל אלהים אחרים כלל...

אמצעי בין העולמות כמדת צדיק דכתיב (דהי"א כט, יא) כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ דֹּאחִיד בְּשִׁמְיָא וּבִארְעָא,⁵ היינו דמחבר שמים וארץ, ושעל כן מדת צדיק נקראת חיל⁶ כי חיבור זה אי אפשר בלי חיות. ועל כן מערת המכפלה נמי ענינה חיות ועל כן הוקצתה לקבורת האבות שנקראים ישני חברון, ועל כן המירוק שלה היה בידי מי שנעדר ממנו כל גוש חיות אלא כגוש עפר, וזהו עפרן אותיות עפר, כשמו כן מהותו. אך מכל מקום בעוד היה צורך בו שתהיה מערת המכפלה תחת רשותו, היה כמו קליפה השומרת לפרי שיש בה חשיבות, ועל כן מטמאה טומאת אוכלין, ועל כן בהעלם היה בו מעט חיות, וזוהי אות הוא"ו שהיא אות החיים כידוע, אבל בהעלם מאד שאין אות זו נרגשת אלא נטמנת בתוך ניקוד החולם, שהרי אפשר להיות בלעדיה, ומכל מקום היא אות החיים. וזהו אות אמת שלקח יעקב אבינו עירבון מאליהו ויבשר גאולת בניו,⁷ ויעקב אבינו לא מת. אך כל זה היה לו בעוד היה טפל כמו קליפה השומרת לפרי, אבל כשהכניס עין רעה בממונו של צדיק, נפסקה ממנו מעלה זו שהרי נעשה בלתי טפל לאברהם, על כן נחסרה ממנו אות וא"ו, ונשאר עפר ממש, ואז נתקיים במערה כמו שכתוב בכלל ישראל (ישעיה נב, ב) הַתְּנַעֲרִי מֵעֶפֶר <קוּמִי> וגו' :

שם משמואל חיי שרה - שנת תר"פ

במדרש רבה (ס, ז) וירץ לבן אל האיש החוצה אל העין, מעייניה ליה, עומד על הגמלים על העין מעיין גרמיה. וכבוד קדושת זקיני האדמו"ר הגדול זכרון צדיק לברכה לחיי העולם הבא מקאצק הגיד שלבן הסתכל במעלות אליעזר, ולעומתו הסתכל במהות עצמו והרגיש את השפלות והחושך של עצמו מן האור של אליעזר, עד כאן דבריו. ונראה שזהו כענין אמרם ז"ל (ברכות ז). טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות, ועל כן זכה שעל ידו נאמרו הדברים שבשבילם יצא אליעזר מכלל ארור לכלל ברוך, שבודאי מאחר שאמרו ז"ל שאליעזר יצא מכלל ארור לכלל ברוך שהרי לבן אמר לו בוא ברוך ה', מוכרח שדברים אלה לא דברי לבן הם אלא דברי תורה שנאמרו ע"י לבן, ומאין זכה לבן לזה, אלא ע"כ ע"י מרדות שלקח בלבו כנ"ל :

וזה לימוד לאדם כשקורא בתורה או בספרי מוסר שלא יסתפק בידיעת הדברים בלבד, אלא לעומתו יעיין בגרמיה כמה הוא רחוק מן הדברים האלו ולאן הוא נוטה, וזוהי מרדות טובה בלבו של אדם, ואז יזכה שדברי תורה ירדו לעומק לבו :

5 **זוהר** ח"ב קטז ע"א : הדא הוא דכתיב (ד"ה א כט יא) כי כל בשמים ובארץ, ותרגם יונתן, **דאחיד בשמיא ובארעא**. ראה גם תיקוני זוהר ט ע"ב; כט ע"א; סז ע"ב; פד ע"א; קכט ע"ב. בתרגום יונתן שלפנינו : כלהון עובדי ידך בשמיא ובארעא.

6 ראה בספר שערי אורה.

7 **רש"י** ויקרא כו, מב ד"ה וזכרתי את בריתי יעקוב : בחמשה מקומות נכתב מלא ואליהו חסר בחמשה מקומות יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו ; **בתי מדרשות** חלק ב - מדרש חסרות ויתרות פרשת תולדות : דבר אחר כל יעקב חסר בר מן ה' וכל אליהו כתיב בוא"ו בר מן ה' למה, ללמדך שאליהו בא וגואל זרע יעקב שנאמר (מלאכי ג כג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא :